

Fetitxisme constitucional (i 2)

Com ja vaig defensar fa dues setmanes, no hi ha gairebé cap procediment constitucional que pugui garantir, per si sol, els drets de les minories. Llevat dels sistemes polítics basats en el principi d'unanimitat (com el cas de la Unió Europea, amb totes les ineficiències que anem experimentant darrerament), en democràcia una majoria permanent pot modificar totes les lleis i utilitzar tota la maquinària de l'estat a favor seu. De fet, i malgrat el que se sol pressuposar als departaments de dret constitucional espanyols, l'enumeració de drets i llibertats en una Constitució no resol mai aquest problema perquè la protecció de la minoria (per part dels òrgans legislatius i judicials) depèn, en darrer terme, de la voluntat de la majoria.

El dret a l'autodeterminació és, aleshores, l'única barrera efectiva de què disposen els membres d'una minoria davant de l'abús de la majoria. La decisió d'abandonar o separar-se d'una comunitat política, tant a títol individual (la que practicaven els alemanys que saltaven el Mur de Berlín o la que empeny milers de persones a emigrar a altres països) com a nivell col·lectiu (l'exercida per les colònies americanes l'any 1776, per Irlanda fa noranta anys o per Eslovàquia l'any 1993), constitueix un dret fonamental que precedeix i depassa totes les declaracions, proclames i procediments que pot contenir mai una Constitució. I el seu exercici és legítim, fins i tot en aquells casos en què la minoria accepta la Constitució vigent, probablement perquè no va preveure que la majoria abusaria de la seva força numèrica.

Qui negui el dret a l'autodeterminació, nega que el principi de llibertat precedeixi el que no és més que una llei escrita i, al capdavant, manipulable. O, dit altrament, qui exalta el concepte del ciutadà i els drets del ciutadà (i els fa derivar de la Constitució espanyola) per damunt dels drets de l'home acaba justificant la violació de tota mena de drets fonamentals i l'establiment d'una tirania.

Als judicis de Nuremberg duts a terme per les potències aliades després de la Segona Guerra Mundial, els jutges i oficials alemanys processats per crims comesos contra, entre altres minories, la població jueva o l'ètnia gitana van defensar-se dels delictes que se'ls imputava tot al·legant que s'havien limitat a obeir les ordres dels seus superiors d'acord amb la legalitat constitucional. Utilitzant una interpretació literal de la

CARLES BOIX

PROFESSOR UNIVERSITAT PRINCETON

Qui negui el dret a l'autodeterminació, nega que el principi de llibertat precedeixi el que no és més que una llei escrita i, al capdavant, manipulable

les. Un cop escollit canceller del govern, Hitler va procedir a declarar l'estat d'emergència d'acord amb les prerrogatives establertes per l'article 48 de la Constitució alemanya. Dos mesos després, el Parlament l'esmenà, tot seguint els procediments indicats al text constitucional, per concentrar el poder polític a l'executiu. De fet, el règim nazi no la derogà mai i, fins i tot al bell mig de la guerra, el Reichstag continuà ratificant els decrets promulgats per l'executiu.

En una paraula, quan va ser promulgada, tothom titllà la Constitució de Weimar de Constitució modèlica, imbuïda d'un democràtic i una transparència procedimental absoluts. Aquesta condició, però, no va impedir que els abusos comesos sota la seva empara fossin d'una magnitud indescriptible.

Com a comunitat nacional permanentment, Catalunya té un dret inalienable a l'autodeterminació, fins i tot després d'haver referendat la Constitució de 1978. Al poder legislatiu, els representats catalans no tenen cap poder per garantir l'autonomia i la fiscalitat catalanes. Els darrers anys demostren que, tot i ser part del govern central, el PSC és un instrument inútil per avançar nacionalment. El màxim oponent de l'Estatut, el PP, aconseguirà la majoria absoluta independentment dels seus resultats a Catalunya. A l'àmbit judicial, la influència de Catalunya és irrisòria. Al Tribunal Constitucional, l'hipotètic guardià de la Constitució, les decisions es prenen per membres escollits pels grans partits estatals sempre que el PP no bloquegi la seva renovació d'una manera desvergonyida tot esperant la majoria que li permeti perpetuar els seus interessos indefinidament.

Per tot això, un dels primers passos a fer en el camí cap a l'exercici de l'autodeterminació és recordar a aquells que s'hi oposen que les potències aliades no van acceptar mai una interpretació formalista de l'ordre constitucional alemany. I cal recordar-los que aquells que defensaven la primacia de la Constitució per damunt de totes les coses van ser copartíps intel·lectuals, si més no per pecat d'omissió, dels esdeveniments més tràgics que ha patit mai Europa.

ARIANNE FABER

litzant una interpretació literal de la Constitució aprovada a Weimar l'any 1919, això és, fent servir el tipus d'interpretació que preconitzen alguns dels insignes constitucionalistes que escriuen a casa nostra quan examinen les relacions entre Catalunya i Espanya, la seva argumentació sembla perfectament raonable.

El partit nacionalsocialista guanyà les eleccions amb el suport d'una proporció del vot popular semblant al que treuen els partits guanyadors a les eleccions espanyo-